

CB

Bibliotheek
Proefstation
Naaldwijk

A
91
M
65

PROEFSTATION VOOR DE GROENTEN- EN FRUITTEELT ONDER GLAS,
TE NAALDWIJK.

Rapport betreffende waarnemingen op insekten in platglaskomkommers op het
bedrijf van de Heer van Diemen, Weipoort te Zoetermeer, 1957.

door:
A.Minderhoud.

A
91
M
65

91:50.
stan. no. 392

28 AUG 61

1.
Bibliotheek
Proefstation voor de Groenten-
en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

Proefstation voor de Groenten- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk.

Plaatsing bijenvolk.

Rapport betreffende waarnemingen op insecten in platglaskomkommers op het bedrijf van de Heer van Diemen, Weipoort te Zoeterwoude. 1957.

Na op 19 juni 1957 bericht te hebben ontvangen, dat de Heer S. Vriend, Hoofdassistent van de Rijkstuinbouwconsulent te Naaldwijk een bijenvolk had geplaatst op het bedrijf van v. Diemen te Zoeterwoude, vervoegde ik mij op 20 juni op het bovengenoemde bedrijf.

Het bedrijf beschikt, naast een warenhuis van 1000 m² en 2 serres, over 4 dubbele rijen platglaskomkommers. Elke rij bestaande uit 74 ramen. In totaal derhalve 296 ramen.

In rij III (zie tekening) waren 16 dubbele ramen afgeschermd met gaas, in totaal dus 32 ramen, aan de westzijde nog afgedekt met ijzeren platen voor de tocht.

Bij aankomst op het bedrijf om ± 8.45 uur heb ik allereerst het bijenvolk opgezocht. Dit bleek te zijn geplaatst tegen de W-kant van het warenhuis, in het pad hetwelk ligt tussen de 1e rij platglas en het warenhuis. Het volk zat in een strokorf en vloog niet. Bij controle bleek het op 4 raten te zitten. Onder de korf stond een flinke schaal met voer. Het vlieggat stond ongeveer naar het noorden gericht.

Volgens mededeling van de Heer v. Diemen was het volk dezelfde morgen op ± 6 uur gebracht.

Om 8.45 uur was het zwaar bewolkt, koud, met een matige N.N.O. wind. Om 9 uur brak de zon even door en werd het iets warmer, met matige N. wind. Een enkele bij ging oriënteren. De korf werd door mij omgedraaid, zodat het vlieggat naar het zuiden gericht stond. De Noordenwind blies rechtstreeks in het vlieggat, wat niet aanbevelingswaardig was. Bij inspectie van de komkommerbakken bleek mij dat er zeer weinig bloemen aanwezig waren. Ik moest soms verschillende ramen optillen alvorens ik enkele bloemen ontdekte. De ramen waren zwaar gekrijt, wat de waarnemingen niet vergemakkelijkte. Gelucht werd op "halve stand" aan de oostzijde van de bakken.

In het weiland ten noorden van het bedrijf stond veel witte klaver, vooral langs de slootkant. Bij de gereedschapschuur (zie tekening) bloeide een bramenhaag. Een paar m² witte klaver op het erf. (zie tekening). Om 9.30 uur werd met de controle begonnen, hoewel er weinig kans bestond bijen onder de ramen aan te treffen, daar het volk nog geen vlucht vertoonden. Voor elke plek nam ik $\frac{1}{4}$ uur.

Toch begon ik met waarnemingen om zodoende eventuele andere insekten te kunnen ontdekken en noteren. Omdat de ramen, zoals reeds opgemerkt, gekrijt waren, was ik gedwongen een raam waar ik bloemen zag en wilde waarnemen, op te tillen. Er werd dan een plankje van ± 75 cm lengte onder geplaatst en kreeg ik zodoende een goed overzicht over het te controleren gedeelte.

9.30 u $19\frac{1}{2}^{\circ}$ C, af en toe krachtige N wind. Zon schuilt af en toe.

4 à 5 bijen oriënteren.ⁿ

9.30-10 u, geen insekten in de bakken gezien.

10 u, het volk vliegt nog steeds niet. Temp. 19° C. Zon weg. Half tot zw. bewolkt.

10.30 u, bijen vliegen totaal niet.

10.49 u, vlieg (op blad) rij III.

11-12 u, geen insekten in de bakken.

volk vliegt niet.

13.30 u. Korf iets meer vlucht. Oriënterende bijen.

Om 13.45 u komt de zon door. Het volk vliegt flink. Reactie op het voer ?

Nu het volk beter vloog, nogmaals alle bakken scherp gecontroleer^d. Het waarnemen deed ik ook van tijd tot tijd door eens naast de bakken op de grond te gaan liggen en dan door de opening die ontstaat door het klosje dat onder het raam voor het luchten geplaatst wordt, te kijken. Uitgezonderd heel kleine vliegjes tegen de ramen, geen insekten gezien. Om 14.50 u heb ik de bloeiende bramen eens bekeken (zie tekening).

Hierop vlogen volop hommels, eristalis en andere insekten. Geen bijen. Om 15 u. was er nog geen zon. De wind was krachtiger geworden. De bijen vlogen niet meer. Om 15.45 heb ik de waarnemingen gestaakt. Het werd kouder en het insektenbezoek op de bramen was ook veel minder. De waarnemingen verrichtte ik aan de oostkant van de bakken. Het bijenvolk maakte de indruk moerloos te zijn. Het had geen broed en de bijen waren niet actief. Ze vlogen maar wat rond en gingen hier en daar zitten.

21 juni 1957. Om 8.45 u aanwezig. Half bewolkt, temp. 19° C, matige N-wind. Geen bijenvlucht. Op braam flink bezoek van hommels en andere inselten. Geen bijen.

Om 9.20 u een windscherm achter de korf gemaakt.

Van 9.30 tot 10 uur geen leven in de bakken te ontdekken.

10 u. half bewolkt, temp. $20\frac{1}{2}^{\circ}$ C. Matige N.W.wind. Bijen vliegen iets beter dan op 20 juni. Doch echte activiteit is er niet.

Van 10-13 u. geen leven in de bakken kunnen ontdekken.

Om 13 uur het voer onder de korf weggehaald om te kunnen nagaan of dit de oorzaak van de vlucht was. Inderdaad was na $\pm \frac{3}{4}$ uur de vlucht praktisch afgelopen. In de loop van de morgen van 21 juni heb ik een raam vlak bij de korf op "vol lucht" gezet, in de hoop dat er bijen onder de ramen zouden gaan. Geen resultaat.

Om ± 13 u. de braam gecontroleerd. Geen bijen, wel hommels en andere insekten. Het controleren van de braam deed ik om te kunnen nagaan of de bijen soms wél op andere planten vlogen.

's Middags de Heer Vriend op bezoek gehad. Hem medegedeeld dat ik het volk absoluut niet geschikt achtte wegens het volkomen ontbreken van enige activiteit. Stuifmeel werd niet gehaald enz. enz.

Met de Heer Vriend afgesproken dat ik hem 's avonds zou telefoneren wat er moest gebeuren.

Aangezien de rest van de dag hetzelfde beeld vertoonde, heb ik 's avonds de Heer Vriend verzocht het volk te laten weghalen en een ander, actief volk, te laten plaatsen. Dit werd toegezegd. Het volk zou worden geplaatst door een broeder van een naburig klooster te Zoeterwoude.

26 juni 1957. Om 10.30 u aanwezig. Matige N-wind, tamelijk zonnig, fris

De bijen-korf is weggehaald vóór het nieuwe volkje op 24 juni werd gebracht. Dit gebeurde in de avond.

Het kastje wordt gevoerd. Een jampotje staat erop, gevuld met suikerstroop. De ramen zijn goed bezet. Het volk vliegt goed.

v.Diemen zet de ramen op "vol lucht".

Tactiek bij waarnemen dezelfde als op 20 en 21 juni. Soms zittend vóór de bak, soms liggend naast de bakken.

Rij IV 10.45 - 11 u. geen insekten

" III 11.10 u. 1 zweefvlieg vliegt in de bak en gaat op een blad zitten.

Verdwijnt weer naar buiten.

" II 11.15 - 11.30 u niets.

" I 11.30 - 11.45 u niets

11.45 - 12 u. langs de rijen gelopen om te zien of er bijen soms in en uit vliegen. Resultaat nihil.

Om 12 u. het weiland aan de N.zijde van het bedrijf bezocht. Op een afstand van \pm 70 m telde ik 7 bijen en 2 hommels, op de witte klaver.

Op de braam (12.10 u) 2 bijen, hommels + andere insekten.

12.10 - 12.30 rij III niets

12.30 - 12.45 rij II niets

12.45 - 13 u. rij I niets

13 u. - 13.15 rij II niets

13.15 - 13.30 rij IV niets

13.30 - 15 u. op diverse plaatsen langs de bakken gelegen en onder de ramen gekeken. Geen insekten.

15 u. op braam 2 bijen waargenomen. 8 hommels + andere insekten.

15 - 16 u. waarnemingen. Geen insekten. Uitgezonderd heel kleine vliegjes tegen de ramen.

16.02 u - 16.04 u. 16 bijen met klaverstuifmeel waargenomen bij vlieggat. 1 met vuilwit stuifmeel.

Om 16.15 nog eens weiland bezocht. Op 100 m 8 bijen op klaver. Ook 2 hommels. Op veldje witte klaver op het erf 4 bijen.

27 juni 1957. 8.30 aanwezig. Zwaar bewolkt. Z.W. wind, matig.

Ramen op half lucht. Geen bijenvlucht. 1 hommels op braam; enkele andere insecten.

10 u. zw. bewolkt. Z.wind, matig tot krachtige temp. 19° C. Enkele bijen vliegen uit.

10-10.10 u. klaver bezocht. 1 bij en 1 hommels over 150 m. langs de sloot.

10.12 u. hommels op braam + andere insecten. Geen bijen.

10.14 u. 1 bij met citroengeel stuifmeel bij vlieggat gevangen.

10.20 u. 2 bijen met stuifmeel gevangen voor vlieggat.

Door koud en winderig weer van 10-11 uur geen waarnemingen.

11 uur. zon breekt door. Ramen worden op vol lucht gezet.

11-11-15 uur. rij III niets

11.15-11.30 u. rij I niets

11.30. zeer krachtige wind. Zon weer een hele tijd weg. Temp. 22° C.

11.30-11.45 rij II niets

11.45-12 u. rij IV niets

12 u. op braam 8 hommels, 4 eristalis. geen bijen.

12-13 u. rust.

13.- uur Zeer krachtige tot harde Z. wind. Zw. bewolkt. temp. 22° C. Bijen vliegen goed.

13-13.30 u. rij I geen

13.30-13.45 rij II geen

13.45 op braam 12 hommels; 1 bij; 1 eristalis, enkele andere insecteⁿ

13.50-14.05 in weiland gekeken. 4 hommels + 2 bijen (+ 150 m).

14.05-14.07 14 bijen met klaverstuifmeel aan vlieggat gezien. 1 gevangen.

14.15-14.30 rij II

14.30 rij II 1 langpootmug tegen raam.

14.30-14.45 rij III geen

14.45 het wordt kouder

14.45-15 u. rij IV

14.52 1 vlieg tegen raam.

15 u. volk vliegt praktisch niet meer. temp. 22° C. Harde wind. Zuid. Zw. bewolkt. Enkele bijen vliegen uit.

15.05 u 10 hommels op braam, 3 eristalis, enkele andere insecten. Geen bijen.

15.15 op witte klaver bij schuur 2 bijen.

15.15 in weiland 4 hommels + 2 bijen.

Daarna nog de rijen gecontroleerd tot 16 uur. Niets gezien.

28 juni 1957. Matige W-wind. Onbew. warm. Ramen op vol lucht.

Zeer mooi weer. Warm en zonnig.

9.45 begonnen. Eerst Zoetermeer bezocht.

9.45-10 u. rij IV.

9.47 u. 1 langpootmug tegen raam.

10-10.15 rij IV niets. (deze waarn. op een andere plek in de rij).

10.15-11 u. rij III niets.

11.06 1 vlieg onder raam rij III.

11.06-11.15 rij III niets.

11.15-11.30 rij III niets (op andere plaats).

11.30-12 u. rij I niets

12-12.45 rust.

12.45-13 u weiland bezocht. 2 hommels, 3 bijen.

braam : 10 hommels, 1 bij.

13-13.15 rij I niets.

13.15-13.20 rij IV niets.

13.20 rij IV zweefvlieg op blad.

13.20-13.30 rij IV niets

13.30-13.45 rij IV niets

13.45-14 rij III niets

14-14.15 rij III niets

14.20-14.30 rij II niets

14.30-14.45 rij II niets

14.45-15 rij I niets

15.05 1 langpoot op blad rij I.

15.05-15.15 rij I niets.

15.15-15.30 rij II niets.

15.30-15.45 rij III niets.

15.45-16 u. rij IV niets.

In weiland (16 uur) 4 bijen, geen hommels.

Om 16.30 u. einde waarnemingen.

De gehele dag warm weer, met matige W-Zw wind. Zonnig.

Van de 4 gevangen bijen bij het vlieggat bleek van 2 het stuifmeel afkomstig te zijn van witte klaver. Van 1 herik en de vierde valeriaan.

In de avond Vriend opgebeld en afgesproken dat hij dat bijenvolk zou laten weghalen , omdat het niets oplevert.

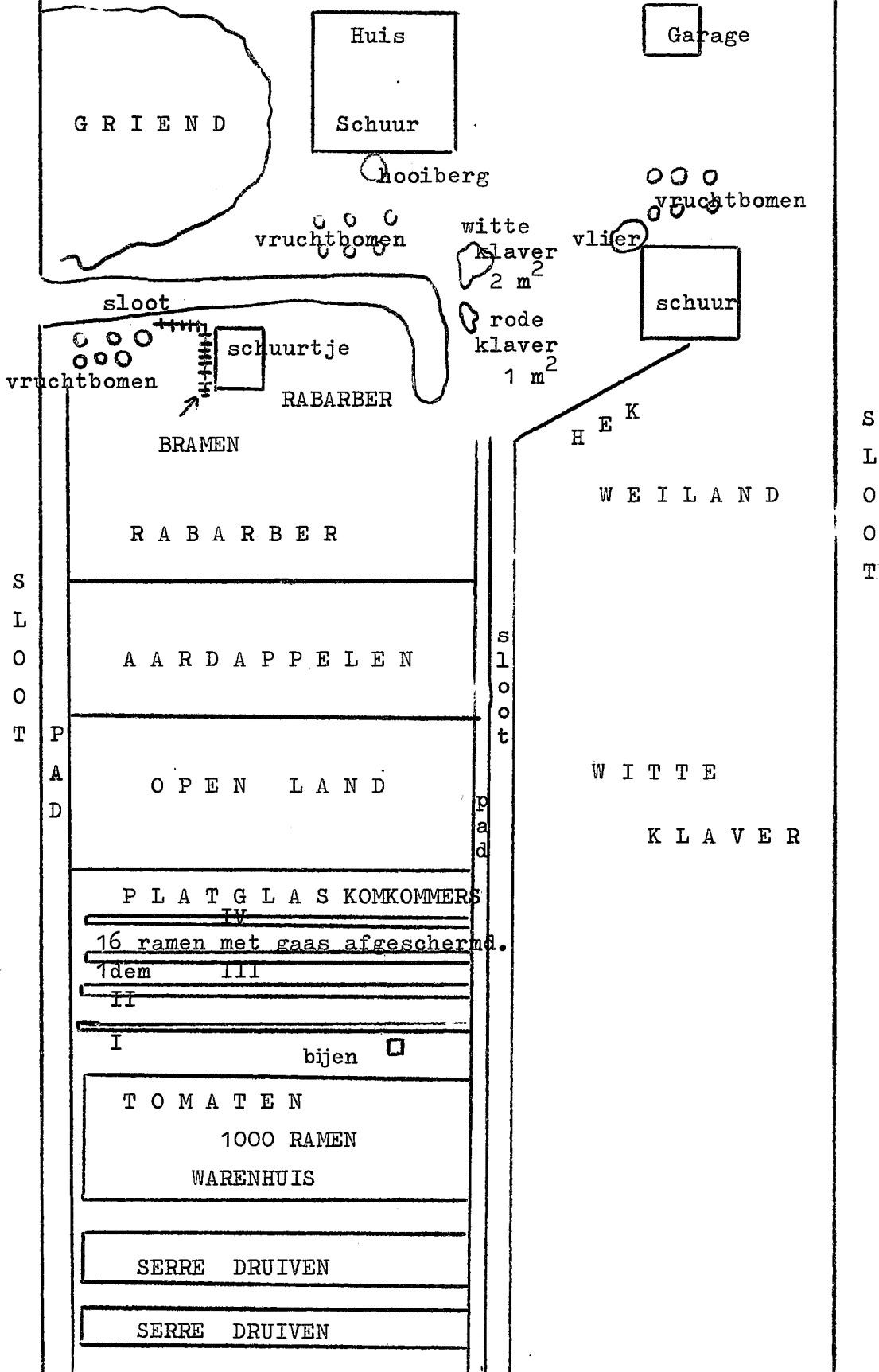
Over 3 weken, tegen einde klaverbloei, herhalen. Hij zal mij waarschuwen als het zover is.

W E G

Weg

B O E Z E M

brug

GRIEND

Huis
Schoor

Garage

Hooiberg

vruchtbomen

witte klaver
2 m²

vruchtbomen

vlier

schoor

rode klaver
1 m²

sloot
vruchtbomen

schoortje

RABARBER

BRAMEN

HEK

WEILAND

SLOOT

RABARBER

AARDAPPELEN

sloot

WITTE

KLAVER

PLATGLAS KOMKOMERS

16 ramen met gaas afgeschermd.

Idem III

II

I bijen

TOMATEN
1000 RAMEN

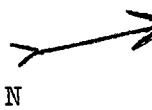
WARENHUIS

SERRE DRUIVEN

SERRE DRUIVEN

WEILAND

SLOOT
PAD

Het resultaat van deze proef heeft ons duidelijk gemaakt, dat ^{bijen} ~~dat~~ blijkbaar witte klaver verkiesen boven komkommer. Bij een volgende soortgelijke proef dient er op gelet te worden, dat in de nabijheid van het te kiezen perceel geen witte klaver van betekenis voorkomt.

Ir. N. van Berkel.